

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องมารยาทชาวพุทธโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพระนารายณ์

The Development of Learning Achievement on Buddhist Etiquette Using Role - Playing Activities for Matthayomsuksa 1 Students at Phra Narai School

ปนัดดา พาณิชยพันธุ์,* จิดาภา สนจุมพะ,** และศุภิสรา งามเลิศ***

Panadda Panichayapan, Jidapa Sonjumpa, and Suphitsara Ngamlote

Received: December 10, 2024 Revised: January 22, 2025 Accepted: January 31, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ 2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/7 โรงเรียนพระนารายณ์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียนรวม 34 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 15 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ t-test แบบ Dependent

ผลการวิจัย 1. ผลการพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า แผนการสอนที่พัฒนามีจำนวน 10 แผน มีผลการประเมินโดยรวมจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.28) 2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ หลังเรียน ($\bar{X} = 21.55$, S.D. = 0.80) สูงวก่ก่อนเรียน ($\bar{X} = 12.50$, S.D. = .50) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า นักเรียนที่ผ่านการจัดกิจกรรมบทบาท

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Lecturer, Department of Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

** ผู้ช่วยนักวิจัยสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Research Assistant, Department of Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

*** ผู้ช่วยนักวิจัยสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Research Assistant, Department of Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

สมมติมีคะแนนหลังเรียนสูงขึ้น และ 3. ผลการศึกษาความพึงพอใจหลังการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.28$, S.D. = 0.69)

คำสำคัญ: การพัฒนาผลสัมฤทธิ์, บทบาทสมมติ, มารยาทชาวพุทธ

Abstract

The purposes of this research were to: 1. develop learning activities on Buddhist etiquette using role-playing techniques; 2. compare students' learning achievement on Buddhist etiquette before and after the intervention; and 3. examine students' satisfaction with the learning activities. The sample consisted of 34 Matthayomsuksa 1/7 students at Phra Narai School during the first semester of the 2024 academic year, selected through cluster random sampling with the classroom as the unit of selection. The research instruments included ten learning activity plans, a 30-item learning achievement test, and a 15-item satisfaction questionnaire. Data were analyzed using mean, standard deviation, and dependent t-test.

The findings were as follows. First, the developed learning plans (ten in total) received overall expert evaluations at a high level ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.28). Second, students' post-learning achievement scores ($\bar{X} = 21.55$, S.D. = 0.80) were significantly higher than their pre-learning scores ($\bar{X} = 12.50$, S.D. = 0.50) at the 0.05 level, indicating that participation in role-playing activities effectively enhanced student learning achievement. Third, students' satisfaction with the role-playing activities was rated at a high level ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.69).

Keywords: Learning Achievement Development, Role-Playing, Buddhist Etiquette

บทนำ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในปัจจุบัน ครูผู้สอนยังคงมุ่งเน้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแบบบรรยายเป็นหลัก บทบาทของผู้เรียนจึงเป็นเพียงผู้รับข้อมูล และต้องการให้ผู้เรียนท่องจำเนื้อหามากกว่าการมุ่งเน้นแสวงหาองค์ความรู้หรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนรู้ โดยเฉพาะในรายวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหนึ่งในรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สมยศ บุญรักษ์, 2563) จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาพระพุทธศาสนาด้วยรูปแบบเดิม ทำให้ไม่สามารถดึงดูดความสนใจหรือกระตุ้นการเรียนรู้ได้ ผู้เรียนจึงมีเจตคติที่ไม่ดีต่อรายวิชาพระพุทธศาสนา ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังไม่สามารถพัฒนาทักษะทางความคิด การแสวงหาองค์ความรู้ และการปฏิบัติตนตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยรวมทำให้บทบาทของผู้เรียนมีความสำคัญในการสร้างองค์ความรู้และสามารถลงมือปฏิบัติได้มากที่สุด ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนการสอนเท่าที่ควร (กัญญาณัฐ สิมสวัสดิ์, 2565) ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนาในบางเนื้อหาที่ต้องปฏิบัติ ควรมุ่งเน้นการส่งเสริมทักษะทางการคิด วิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติให้เชื่อมโยงสอดคล้องกันไป เพื่อให้มีบทบาทในการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ ต่อยอดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทำให้เกิดทักษะทางการคิด วิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติได้แสดงความสามารถ การกล้าแสดงออกถึงบทบาทนั้น ๆ ผ่านทักษะการปฏิบัติ

การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) เป็นเทคนิคการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทและสถานการณ์ในชีวิตจริง ผ่านการสร้างสถานการณ์จำลองที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยวิธีนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และได้ฝึกปฏิบัติในชั้นเรียนผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ พร้อมทั้งพัฒนาการทำงานร่วมกันในกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการเรียนการสอนสมัยใหม่ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การแสดงบทบาทสมมติช่วยให้ผู้เรียนแสดงออกผ่านท่าทางและความคิด โดยการเรียนรู้ผ่านตัวละคร เรื่องราว และสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม และการเรียนรู้มารยาทในบริบทต่าง ๆ โดยเฉพาะมารยาทตามแบบชาวพุทธ เทคนิคนี้ช่วยให้ผู้เรียนสัมผัสประสบการณ์อย่างสมจริง และเข้าใจบริบทของสถานการณ์ทางสังคมได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น การเรียนรู้มารยาทในบริบทต่าง ๆ โดยเฉพาะมารยาทตามแบบชาวพุทธ เทคนิคนี้ช่วยให้ผู้เรียนสัมผัสประสบการณ์อย่างสมจริง และเข้าใจบริบทของสถานการณ์ทางสังคมได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น (ศุภวิ ชิกว้าง, 2552) นอกจากนี้ บทบาทสมมดียังช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อศาสนาพุทธได้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงกมล อุ่นตาดี และกวิภา สรรพกิจงาน (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการใช้เทคนิคบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาประวัติศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เทคนิคการสอนบทบาทสมมติในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เทคนิคการสอนบทบาทสมมติในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 มีคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 3.9 คะแนนหลังเรียนเท่ากับ 24.35 ซึ่งคะแนน

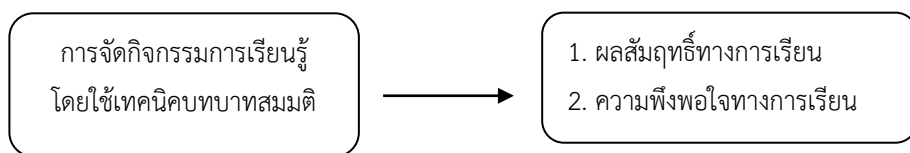
หลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. ความพึงพอใจต่อการใช้เทคนิคการสอน บทบาทสมมติในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

จากปัญหาการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาพระพุทธศาสนาที่ผู้วิจัยปฏิบัติการสอนอยู่ พบว่า ผู้เรียนขาดความสนใจและมีเจตคติที่ไม่ดีต่อรายวิชา เพราะจากการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาผู้สอนนิยมใช้รูปแบบการสอนแบบบรรยายเป็นหลัก ขาดการจัดกิจกรรมกลุ่มในชั้นเรียนทำให้ผู้เรียนขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน อีกทั้งไม่สามารถพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติได้ตามเป้าหมาย ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาการเรียนรู้ที่ส่งเสริมบทบาทของผู้เรียนให้สามารถสร้างองค์ความรู้และลงมือปฏิบัติได้จริง เทคนิคการสอนโดยใช้บทบาทสมมติจึงเป็นแนวทางที่น่าสนใจ เนื่องจากช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกคิด วิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติในสถานการณ์สมมติที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง เสริมสร้างประสบการณ์ตรง พัฒนาทักษะการปฏิบัติตนตามหลักพระพุทธศาสนา และกระตุ้นความกระตือรือร้นในการเรียนรู้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ

กรอบแนวความคิด

ภาพ 1 กรอบแนวความคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง มารยาทชาวพุทธ จำนวน 14 ห้อง รวม 490 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/7 โรงเรียนพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง มารยาทชาวพุทธ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 34 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม เนื่องจากแต่ละห้องมีการจัดนักเรียนแบบคละความสามารถเหมือน ๆ กัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบาทสมมติ รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง มารยาทชาวพุทธ จำนวน 10 แผน รวม 10 ชั่วโมง ผ่านการตรวจประเมิน โดยผู้เชี่ยวชาญด้านวัดและประเมินผล ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการสอนสังคมศึกษา จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาแล้วนำมาคำนวณหาความเหมาะสมได้ค่า ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.28) หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/4 แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์และครอบคลุมมากที่สุด

2.2 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เทคนิคบาทสมมติ รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง มารยาทชาวพุทธ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/7 เป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 30 คะแนน ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่าความสอดคล้องรายข้อ (IOC) ระหว่าง 0.67 – 1.00 แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/4 จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาความยากง่าย ได้ค่าระหว่าง 0.40 – 0.60 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.60 – 0.79 แล้วนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีของ Kuder & Richardson หรือ สูตร K.R. - 20 (1973) มีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง มารยาทชาวพุทธ โดยใช้เทคนิคบาทสมมติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/7 จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใน 3 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการสร้างชิ้นงาน/ภาระงาน ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67 - 1.00 แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1/4 แล้วนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient, 1970) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 โดยกำหนดค่าคะแนนของระดับความพึงพอใจ ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
- 3 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
- 1 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ทำบันทึกข้อความขออนุญาตปฏิบัติการวิจัยต่อผู้อำนวยการโรงเรียนพระนารายณ์

3.2 ชี้แจงนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินวิจัยให้ทราบถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค บทบาทสมมติ รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง มารยาทชาวพุทธ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 1/7 เพื่อให้ นักเรียนทุกคนเข้าใจตรงกัน และปฏิบัติตามกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง

3.3 ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre - Test) โดยใช้แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 30 ข้อ

3.4 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดเป็นเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง

3.5 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จแล้ว ทดสอบหลังเรียน (Post - test) โดยใช้แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ และให้นักเรียนทำแบบสอบถาม ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 15 ข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 คะแนนที่ได้จากการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญนำมาหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน

4.2 คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนำมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และการทดสอบ t-test แบบ Dependent

4.3 คะแนนที่ได้จากการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนหลังเรียนต่อการใช้เทคนิคบทบาทสมมติ นำมาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลผลของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากการวิจัย การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องมารยาทชาวพุทธโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพระนารายณ์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 เรื่อง มารยาทชาวพุทธ ปรากฏผลดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ จำนวน 10 แผน ผ่านการประเมิน จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน สามารถนำเสนอผลการพัฒนาแผน ดังนี้

ตาราง 1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ

แผน ที่	เรื่อง	กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน	แปลผล
1	การเข้าพบ พระภิกษุ ในเขตวัด	นักเรียนแบ่งกลุ่มและแสดงบทบาทสมมติการ เข้าพบพระภิกษุในเขตวัด เช่น การกราบพระ การทักทาย การขอคำแนะนำจากพระภิกษุ โดยนักเรียนต้องแสดงท่าทางการเคารพอย่าง สุภาพและถูกต้องตามมารยาทชาวพุทธ	4.66	0.47	มากที่สุด
2	การฟังพระ ธรรมเทศนา	นักเรียนแสดงบทบาทสมมติในสถานการณ์ที่ ฟังพระธรรมเทศนา โดยการนั่งฟังอย่างสงบ มีสมาธิ และไม่ส่งเสียงรบกวน รวมถึงการถาม คำถามหลังการเทศนาอย่างสุภาพและเคารพ บุคคลอื่นในห้องฟัง	4.33	0.47	มาก
3	การฟังเจริญ พระพุทธ มนต์	นักเรียนแสดงบทบาทสมมติในขณะที่ฟังการ เจริญพระพุทธมนต์ โดยแสดงท่าทางสงบและ เคารพ ระหว่างที่ฟังไม่พูดคุยหรือขัดจังหวะ กิจกรรม รวมถึงการรักษาความสงบในช่วงเวลา ที่มีการสวดมนต์	4.33	0.47	มาก
4	การแสดง ความเคารพ พระรัตนตรัย	นักเรียนแสดงบทบาทสมมติในการแสดงความ เคารพพระรัตนตรัย (พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์) โดยการน้อมสัการะด้วยความเคารพ ตามท่าทาง ที่ถูกต้อง เช่น การกราบ การสัการะ หรือ การกล่าวคำบูชา	5.00	0.00	มากที่สุด
5	การปฏิบัติ ตนในเขตวัด	นักเรียนแสดงบทบาทสมมติการปฏิบัติตน ในเขตวัด โดยปฏิบัติตามระเบียบวินัย เช่น การห้ามพูดเสียงดัง การห้ามทำกิจกรรมที่ไม่ เหมาะสมในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ รวมถึงการแสดง ท่าทางที่สุภาพในทุกสถานการณ์	4.66	0.47	มากที่สุด

ตาราง 1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ (ต่อ)

แผน ที่	เรื่อง	กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน	แปลผล
6	การ รับประทานอาหาร ในวัด	นักเรียนแสดงบทบาทสมมติการรับประทานอาหารในวัด โดยต้องรักษามารยาท เช่น การไม่พูดคุยขณะรับประทานอาหาร การกินอาหารอย่างมีสมาธิ และไม่ทำให้เกิดเสียงดัง รวมถึงการแบ่งปันอาหารกับผู้อื่นในกลุ่ม	4.00	0.00	มาก
7	การให้ทาน และการขอ พรจาก พระภิกษุ	นักเรียนแสดงบทบาทสมมติในการให้ทานและการขอพรจากพระภิกษุ โดยการยื่นของถวายอย่างสุภาพ การน้อมจิตใจให้ความเคารพ และการขอพรด้วยคำพูดที่เหมาะสม เช่น "ขอพระท่านช่วยอธิษฐานให้ข้าพเจ้ามีความสุข" เป็นต้น	4.00	0.00	มาก
8	การทำความ สะอาดในวัด	นักเรียนแสดงบทบาทสมมติการทำความสะอาดในวัด โดยการร่วมกันทำความสะอาดพื้นที่ต่าง ๆ ในวัด เช่น การกวาดใบไม้ การเก็บขยะ หรือการทำความสะอาดสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ โดยแสดงความตั้งใจในการทำงานร่วมกันและรักษาความสะอาด	5.00	0.00	มากที่สุด
9	การปฏิบัติ เมื่อพบ พระสงฆ์ในที่ สาธารณะ	นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเมื่อพบพระสงฆ์ในที่สาธารณะ เช่น การแสดงความเคารพ การหลีกทางให้พระสงฆ์เดิน การพูดจาด้วยความสุภาพ รวมถึงการใช้คำพูดที่เหมาะสมในสถานการณ์ดังกล่าว	4.66	0.47	มากที่สุด
10	การ ช่วยเหลือ ผู้อื่นในชุมชน	นักเรียนแสดงบทบาทสมมติการช่วยเหลือผู้อื่นในชุมชน เช่น การช่วยคนสูงอายุข้ามถนน หรือการช่วยเหลือผู้ที่ล้ม โดยการแสดงออกถึงความเมตตาและกรุณาต่อผู้อื่น การปฏิบัติตนอย่างมีความเคารพในมารยาทชาวพุทธในการช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลประโยชน์	4.33	0.47	มาก
รวม			4.49	0.28	มาก

จากตาราง 1 ผลการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ พบว่าแผนการจัดกิจกรรมที่ได้รับการพัฒนามีจำนวน 10 แผน มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.28) ในขั้นตอนการออกแบบกิจกรรมการเรียนนั้น ผู้วิจัยใช้หลักการออกแบบบทบาทสมมติของ Krish (2001) ประกอบขั้นตอน 3 ขั้นตอนดังนี้ 1. ขั้นเตรียมการ 2. ขั้นการแสดง 3. ขั้นหลังการแสดง ผู้วิจัยยกตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แผนที่ 9 เรื่อง มารยาทชาวพุทธ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ (Preparation Stage)

ครูให้นักเรียนผลัดกันเล่าความประทับใจหรือความภาคภูมิใจในมารยาทของชาวพุทธ พร้อมอธิบายเหตุผล หลังจากนั้นนักเรียนเล่าความประทับใจเสร็จครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่า มารยาทชาวพุทธนั้น เป็นวัฒนธรรมที่ดีงามที่พุทธศาสนิกชนไทยได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งนักเรียนควรศึกษาและปฏิบัติให้ถูกต้อง และให้นักเรียนดู VDO หรือให้ตัวแทนนักเรียนสาธิตการปฏิบัติตนตามมารยาทชาวพุทธในเรื่องที่กำหนดให้ ดังนี้ 1. การเข้าพบพระภิกษุ และการปฏิบัติตนในเขตวัด 2. การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย 3. การฟังสวดพระอภิธรรม 4. การฟังพระธรรมเทศนา 5. การฟังเจริญพระพุทธมนต์ หลังจากนั้นให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 5 – 6 เพื่อสุมหัวข้อที่ต้องไปศึกษาความรู้เรื่อง มารยาทชาวพุทธเพิ่มเติมแล้วนำมาแสดง โดยสมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ประเด็นสำคัญของมารยาทชาวพุทธในแต่ละเรื่อง เพื่อนำไปสู่การแสดงบทบาทสมมติ

ขั้นที่ 2 ขั้นการแสดง (Presentation Stage)

ครูตั้งคำถามให้นักเรียนช่วยกันตอบในประเด็นสำคัญต่อไปนี้ 1. การเข้าพบพระภิกษุในเขตวัดควรปฏิบัติตนอย่างไร 2. วิธีปฏิบัติตนในการแสดงความเคารพพระรัตนตรัยที่เหมาะสม 3. ถ้านักเรียนไปฟังสวดพระอภิธรรมควรปฏิบัติตนอย่างไร 4. ในขณะฟังพระธรรมเทศนา ควรปฏิบัติตนอย่างไร 5. ในการฟังเจริญพระพุทธมนต์มีหลักปฏิบัติตนอย่างไร หลังจากจบคำถามครูให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาจับสลากลำดับการแสดงตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมายในการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งสมาชิกแต่ละกลุ่มต้องร่วมกันคิดสถานการณ์ตามหัวข้อที่จับสลากได้ แล้วช่วยกันเลือกผู้แสดงที่มีบุคลิกเหมาะสมหรือใกล้เคียงกับบทบาทในหัวข้อเรื่องที่ได้รับโดยอาจดูจากตัวอย่างสถานการณ์ที่ใช้ในการแสดงบทบาทสมมติที่ครูเตรียมไว้ให้ประกอบ เมื่อเลือกบทบาทของแต่ละบุคคลได้แล้วครูพานักเรียนไปยังห้องจริยธรรม หรือห้องพุทธศาสน์เพื่อให้สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันจัดฉากและเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดง โดยส่งตัวแทนกลุ่มละ 1 คน ทำหน้าที่สังเกตการณ์ซึ่งสมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนและฝึกซ้อมการแสดงบทบาทสมมติ โดยครูคอยให้คำแนะนำและให้ข้อเสนอแนะก่อนที่ขึ้นทำการแสดงตามหัวข้อที่ได้รับหลังจากนั้นแต่ละกลุ่มเริ่มทำการแสดงตามระยะเวลาที่กำหนดโดยไม่เกิน 15 นาที

ขั้นที่ 3 ขั้นหลังการแสดง (Post Presentation Stage)

ครูผู้สอนประเมินกิจกรรมเทคนิคบทบาทสมมติจะเริ่มต้นจากการตรวจสอบว่า การแสดงบทบาทสมมติสอดคล้องกับหลักการที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยพิจารณาจากความเหมาะสมของการแสดงบทบาทตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย เช่น ผู้แสดงบทบาทสามารถแสดงออกมาได้ตรงตามสิ่งที่ต้องการสื่อสารหรือไม่ และสามารถทำให้ผู้ชมเข้าใจได้อย่างชัดเจนหรือไม่ พิจารณาการใช้มารยาทชาวพุทธในการแสดงบทบาทสมมติว่าผู้ที่ทำบทบาทสมมติได้ปฏิบัติตามหลักการมารยาทชาวพุทธหรือไม่ เช่น การเคารพผู้อื่น การพูดจาด้วยความสุภาพ และการแสดงออกที่มี

ความเมตตาและกรุณา หรือการหลีกเลี่ยงการกระทำที่อาจทำให้ผู้อื่นรู้สึกขุ่นเคืองหรือไม่เป็นมิตร รวมถึงการนำเสนอตัวละครและเหตุการณ์ในลักษณะที่ทำให้เกียรติบุคคลและสถานการณ์รอบข้าง ไม่ใช่คำพูดที่รุนแรง และไม่แสดงการกระทำที่ขัดกับหลักศีลธรรมและจริยธรรมของชาวพุทธ

ครูและผู้เรียนจะร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงบทบาทสมมติ ว่าการแสดงนี้เป็นไปตามขั้นตอนของมารยาทชาวพุทธหรือไม่ โดยการอธิบายเหตุผลที่สนับสนุนความคิดเห็น และช่วยกันสรุปแนวทางการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามหลักมารยาทชาวพุทธ เช่น การรักษาความสงบในทุกสถานการณ์ การพูดจาด้วยความสุภาพและเมตตา รวมถึงการแสดงออกในทางที่ให้เกียรติและเคารพผู้อื่น ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคมและการพัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีคุณธรรม

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ ระหว่างก่อนและหลังเรียน ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ ก่อนเรียน - หลังเรียน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	34	30	12.50	0.50	-19.68*	.05
หลังเรียน	34	30	21.55	0.80		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่องมารยาทชาวพุทธระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนที่ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติหลังเรียน ($\bar{x} = 21.55$, S.D. = 0.80) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{x} = 12.50$, S.D. = 0.50) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า นักเรียนที่ผ่านการจัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติมีคะแนนหลังเรียนสูงขึ้น

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจหลังการจัดการเรียนโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจหลังการจัดการเรียนโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
1.1 กิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.38	0.58	มาก
1.2 ความสนุกสนานในการทำกิจกรรม	4.60	0.68	มากที่สุด
1.3 เนื้อหาการเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรม	4.35	0.77	มาก
1.4 เปิดโอกาสให้นักเรียนถามคำถาม	3.95	0.48	มาก

ตาราง 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ (ต่อ)

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.5 ระยะเวลาในการทำกิจกรรม	3.50	0.51	ปานกลาง
รวม	4.15	0.60	มาก
2. ด้านการวัดและประเมินผล			
2.1 การประเมินครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้	4.51	0.79	มากที่สุด
2.2 เวลาที่ใช้ในการแสดงบทบาทสมมติ	4.38	0.88	มาก
2.3 แบบทดสอบสอดคล้องกับเนื้อหาในบทเรียน	4.59	0.86	มากที่สุด
2.4 ความยากง่ายของแบบทดสอบที่เหมาะสม	3.52	0.51	มาก
2.5 การเรียนบทบาทสมมติทำให้ผลการเรียนสูงขึ้น	4.55	0.74	มากที่สุด
รวม	4.31	0.75	มาก
3. ด้านเนื้อหา			
3.1 การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	4.65	0.82	มากที่สุด
3.2 เนื้อหามีความชัดเจน เข้าใจง่าย	4.55	0.76	มากที่สุด
3.3 หัวข้อในเนื้อหามีความเหมาะสมตรงกับกิจกรรม	4.38	0.71	มาก
3.4 ความรู้ที่ได้รับจากเนื้อหา	4.29	0.68	มาก
3.5 เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	4.17	0.77	มาก
รวม	4.40	0.74	มาก
รวมเฉลี่ย	4.28	0.69	มาก

ตาราง 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.28$, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.65$, S.D. = 0.82) รองลงมา ความสนุกสนานในการทำกิจกรรมระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.68) และระยะเวลาในการทำกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 3.50$, S.D. = 0.51) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถนำประเด็นมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติที่ได้รับการพัฒนามีจำนวน 10 แผน มีผลการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยศึกษาหลักสูตรแกนกลาง

ขั้นพื้นฐาน มาตรฐาน และตัวชี้วัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ รายวิชาพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตรงตามวัตถุประสงค์ และกำหนดขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบบาทสมมติ ซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง กล้าแสดงออก และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ผ่านกระบวนการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยยึดหลักการและแนวคิดของ Krish (2001) ที่เน้นการพัฒนาแผนการเรียนรู้ที่เป็นระบบและเหมาะสม โดยแบ่งขั้นตอนออกเป็น 3 ขั้น ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นการแสดง ขั้นหลังการแสดง จากการที่ทดสอบความรู้หรือเล่าความประทับใจเกี่ยวกับมารยาทชาวพุทธที่ตนเองเคยปฏิบัติ และทำการแบ่งกลุ่มตามที่ผู้วิจัยกำหนดมาให้ผู้เรียนรับบทแสดง โดยคำนึงถึงมาตรฐานและความสำคัญของผู้เรียนเป็นหลัก ทำให้การเรียนรู้ไม่ได้เป็นแค่การท่องจำ แต่เต็มไปด้วยความสนุกสนานและความสุขในการเรียนรู้

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ระบุจุดมุ่งหมายของการสอน เนื้อหา และสาระสำคัญของแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับระดับความรู้และความสนใจของผู้เรียน ซึ่งทำให้สามารถเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความน่าสนใจและมีประสิทธิภาพในการสอดแทรกเข้าไปในกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างลงตัว ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น อีกทั้งผู้สอนยังสามารถมองเห็นภาพรวมขององค์ความรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับและสามารถประเมินความเข้าใจของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรียะ แสนคำภา และอรรุณ ชูกระเดื่อง (2565) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ ผลการวิจัยพบว่า 1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบบาทสมมติ ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.59 - 4.79 อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด 2. ดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้แบบบาทสมมติ มีค่าเท่ากับ 0.7435 แสดงว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ร้อยละ 74.35 3. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบบาทสมมติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.80, S.D. = 0.96) แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของวิธีการสอนแบบบาทสมมติที่ช่วยให้ผู้เรียน มีโอกาสแสดงความรู้สึกรักของตนเองได้อย่างเต็มที่ ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้ดีขึ้น รวมถึงสามารถรับมือกับปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวกับความแตกต่างในวัฒนธรรม ประเพณีหรือค่านิยมที่หลากหลาย

การสอนโดยใช้บาทสมมติช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้และพัฒนาทักษะในด้านพุทธพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ทั้งสามด้านได้พร้อมกัน ในขณะเดียวกันยังสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความริเริ่มและสามารถสร้างมโนคติ (Imagination) เพื่อจะสามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตจริงได้ ซึ่งการใช้บาทสมมติดังนี้ยังช่วยให้นักเรียนที่มีความกล้าและสนใจในด้านการจัดการ สามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมและแสดงความคิดเห็นได้ ซึ่งเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้เรียนนี้ได้ฝึกฝนทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมและการใช้คำพูดที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ การสอนในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนแสดงออกได้อย่างมั่นใจ แต่ยังช่วยให้เกิดการพัฒนาทักษะในทั้งสามด้านและสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชดา บัวไพร (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบาทสมมติ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบาทสมมติมีผลเชิงบวกอย่างชัดเจนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาสังคมศึกษา โดยช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีมของนักเรียน นอกจากนี้ยังเพิ่ม

ความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมในการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การใช้บทบาทสมมติเป็นวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมสำหรับการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา ทั้งนี้จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ควรมุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติจริงมากกว่าการเรียนผ่านการท่องจำเพียงอย่างเดียว การทดลองเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการเรียนพบว่า การใช้บทบาทสมมติช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบกับการสอนแบบดั้งเดิม

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมการเรียนรู้อิงบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่กำหนด ซึ่งกิจกรรมนี้จะช่วยกระตุ้นความตื่นตัวและความสนใจของผู้เรียน ให้มีความอยากรู้อยากเห็นเกิดการแสดงออกทางความคิด รวมถึงการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า นอกจากนี้ยังช่วยฝึกทักษะการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาความรู้ได้ดียิ่งขึ้น ผ่านการคิดและแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่เน้นการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้กำหนดหัวข้อที่ต้องปฏิบัติ ซึ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยและกระตือรือร้นในการเรียนรู้ด้วยตนเองการจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการทำงานร่วมกันในทีม โดยการแบ่งหน้าที่ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการช่วยกันวิเคราะห์ปัญหา ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการทำงานกลุ่ม นอกจากนี้ การอธิบายแนวทางและสรุปผลลัพธ์ยังช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารและการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับเพื่อนในกลุ่มได้อีกด้วยตามวัตถุประสงค์สอดคล้องกับการวิจัยของ รัชดา บัวไพร (2562) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบทบาทสมมติที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การใช้การจัดการเรียนการสอนแบบบทบาทสมมติส่งผล Positive Impact ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาสังคมศึกษา โดยช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกันของนักเรียน นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมในการเรียนของนักเรียนชี้ให้เห็นว่า การใช้บทบาทสมมติเป็นวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ในวิชาสังคมศึกษาเพื่อเพิ่มคุณภาพการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยกล่าวว่า การจะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีได้นั้นต้องให้ได้ลงมือปฏิบัติจริง ไม่ใช่สอนแต่เพียงการท่องจำอย่างเดียว จึงได้เริ่มมีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และเปรียบเทียบความแตกต่างของก่อนเรียนหลังเรียน ซึ่งผลที่ได้คือ การใช้บทบาทสมมติในการสอนได้ผลสัมฤทธิ์ดีขึ้นมากกว่าท่องจำ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และยังสอดคล้องกับการวิจัยของ สุจิตตรา น้อยผล (2561) ศึกษาผลของการใช้การเรียนรู้แบบบทบาทสมมติในการส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทบาทสมมติส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และการตัดสินใจได้ดีกว่านักเรียนที่เรียนในรูปแบบปกติ โดยเฉพาะทักษะการคิดวิเคราะห์ และการตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ นักเรียนที่เรียนแบบบทบาทสมตีมียกระดับหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05.

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียน โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

บทบาทสมมติเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กล้าแสดงออกและร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่ได้อ่านแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งกิจกรรมนี้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนที่มีความถนัดและความต้องการที่แตกต่างกันโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและให้โอกาสนักเรียนได้ร่วมกิจกรรมที่หลากหลาย ช่วยฝึกทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้การเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการค้นคว้า แก้ไขปัญหา แลกเปลี่ยนความรู้ และได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ จากบรรยากาศที่เปิดกว้างในการสอนจะกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะการรับฟังอย่างตั้งใจ และการเสนอความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์การจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้ยังช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้ผู้เรียนในการแสดงความคิดเห็น และพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญและแก้ไขปัญหาที่มอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรวิชัย บุญส่ง และสุนทร อ่อนฤทธิ์ (2565) ทำการวิจัยเรื่อง การใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนพัฒนานิคม อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1. นักเรียนที่มีปัญหาด้านทักษะทางสังคม มีคะแนนทักษะทางสังคมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 8 คน 2. นักเรียนที่มีปัญหาด้านทักษะทางสังคม จำนวน 9 คน หลังเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พันทิพา เวียงเพิ่ม (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบบทบาทสมมติเรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้นในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การใช้รูปแบบบทบาทสมมติในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่งผลเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังช่วยเพิ่มความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนและส่งเสริมทักษะทางสังคม เช่น การทำงานร่วมกันและการสื่อสารของนักเรียน นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์กับสถานการณ์ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยผลสำรวจความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบบทบาทสมมติ พบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวเป็นวิธีการที่เหมาะสมและสามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในวิชาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. เทคนิคบทบาทสมมติช่วยเสริมสร้างทักษะการฝึกฝนผ่านบทบาทสมมติจะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการสื่อสาร โดยเฉพาะในการใช้ภาษาที่สุภาพและมีมารยาท ผู้เรียนจะได้ฝึกการพูดในลักษณะที่ไม่ทำให้ผู้อื่นรู้สึกไม่พอใจ หรือไม่เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและสื่อสารในทุกสถานการณ์ได้อย่างมั่นใจและมีประสิทธิภาพ
2. การใช้ผลการวิจัยในการออกแบบคำถามสะท้อนความคิดเห็นหลังการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนความคิดและความรู้สึกเกี่ยวกับการปฏิบัติในบทบาทที่ได้รับ คำถามสะท้อนควรเป็นคำถาม

ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ การใช้คำถามที่กระตุ้นการคิดจะช่วยให้ผู้เรียนได้พิจารณาและเรียนรู้จากประสบการณ์ การแสดงบทบาท

3. การฝึกอบรมผู้สอนในทักษะการใช้บทบาทสมมติควรเน้นการฝึกฝนทักษะในการใช้บทบาทสมมติให้กับผู้สอนอย่างครบถ้วน เช่น การออกแบบสถานการณ์ที่สอดคล้องกับมารยาทชาวพุทธ การแนะนำวิธีการตั้งคำถาม และการให้คำแนะนำในการแสดงบทบาทเพื่อสร้างความเข้าใจและการปฏิบัติที่เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรพิจารณาเพิ่มกิจกรรมเสริมที่ช่วยให้การเรียนรู้มีความลึกซึ้งมากขึ้น เช่น การอภิปรายหลังการทำกิจกรรมบทบาทสมมติ หรือการมีภาระงานสะท้อนผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้แบ่งปันประสบการณ์และเรียนรู้จากความคิดเห็นของเพื่อน ๆ

2. ควรพิจารณาปรับปรุงกิจกรรมบทบาทสมมติให้น่าสนใจและมีความท้าทายมากยิ่งขึ้น โดยการออกแบบสถานการณ์ที่มีความซับซ้อนมากขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์และตัดสินใจในสถานการณ์ที่หลากหลาย

3. ควรพิจารณาการใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ เช่น การใช้สื่อดิจิทัลหรือแอปพลิเคชันที่สามารถช่วยจำลองสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนรู้สนุกสนานและมีความหลากหลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาณัฐ ลิ้มสวัสดิ์. (2565). การจัดการเรียนรู้โดยชุมชนเป็นฐาน: กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19. *วารสารวิจัยศรีล้านช้าง*, 2(6), 47 - 55. <https://ojs.mbuslc.ac.th/index.php/srj/article/view/151/77>
- จิรัชย์ แสนคำภา และอริญ ชูยกระเดื่อง. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาท ขาวพุทธนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 6(4), 213 - 221. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/soc-rmu/article/view/256383/173860>
- ดวงกมล อุณาตติ และกรวิภา สรรพกิจจำนง. (2565). ผลการใช้เทคนิคการสอนบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทรวิโรฒ*, 23(2), 190 - 201. <https://ejournals.swu.ac.th/index.php/jedu/article/view/14675/12182>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- พันทิพา เวียงเพิ่ม. (2562). *การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เรื่อง เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รชดา บัวไพร. (2562). *การศึกษาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนบทบาทสมมติ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1* [สารนิพนธ์ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. Central Library Srinakharinwirot University. <https://hdl.handle.net/20.500.14740/24507>
- รสสุคนธ์ โทอุบล. (2562). *ผลของการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.]. DSpace at Silpakorn University. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2678/1/58254322.pdf>
- วีรวิทย์ บุญส่ง และสุนทร อ่อนฤทธิ์. (2565). การใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนพัฒนานิคม อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, 12(3), 328 - 337. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/npuj/article/view/247693/175535>
- ศุภฎี ชิกกว้าง. (2552). *การทดลองใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยอายุ 5-6 ปี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่]. ChiangMai Rajabhat University Intellectual Repository. <http://cmuir.cmru.ac.th/handle/123456789/1781>

สุจิตตรา น้อยผล. (2561). *การส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยการจัดการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ*
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี.

สมยศ บุญรักษ์. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาในวันสำคัญทางพุทธศาสนา
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT. *วารสาร*
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 3(2), 50 – 59. [https://so02.tci-
thaijo.org/index.php/edunsrujo/article/view/254266](https://so02.tci-thaijo.org/index.php/edunsrujo/article/view/254266)

Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test* (5th ed.). Harper Collins.

Krish, P. (2001). A Role Play Activity with Distance Learners in an English Language Classroom.
The Internet TESL Journal, VII(7). <http://iteslj.org/Articles/Krish-RolePlay.html>

Kuder, F.G. & Richardson, M.W. (1973). The Theory of the Estimation of Test Reliability.
Psychometrika, 2(3), 151 – 160. <http://dx.doi.org/10.1007/BF02288391>